

فرصتی برای هویت بخشی به «روز مشهد»

«جشنواره مشهد» برای نخستین بار با هدف تقویت هویت شهر برگزار می شود

طنین همتی

گزارش روز

جشنواره فرهنگی، هنری و ادبی مشهد برای نخستین بار با هدف تقویت هویت فرهنگی، هنری، مذهبی و تاریخی این شهر، ارتقای حس تعلق اجتماعی و مشارکت هنرمندان و شهروندان و پرداختن به وجوه کمتر دیده شده زیست مشهدی طراحی و برگزار می شود. توجه ویژه به گویش و لهجه مشهدی، بازخوانی آداب و رسوم بومی، تولید آثار هنری و ادبی درباره چهره های مهم و اثرگذار مشهد و همچنین روایت داستان ها و تجربه های میزبانی زائران از مهم ترین محورهای محتوایی این جشنواره است که در قالب زبان هنر و ادبیات دنبال می شود. در ادامه، گفت وگویی «شهرآرا» با متولیان و دست اندرکاران برگزاری جشنواره فرهنگی، هنری و ادبی مشهد را می خوانید که در آن، اهداف، رویکردها، ساختار اجرایی و چشم انداز این رویداد فرهنگی تشریح شده است.

«جشنواره مشهد»؛ بازخوانی هویت شهری با تکیه بر هنر و ادبیات

مجتبی ذبیحی، دبیر اجرایی جشنواره فرهنگی، هنری و ادبی مشهد، با تشریح جزئیات برگزاری این رویداد فرهنگی گفت: این جشنواره در یازده رشته هنری و ادبی شامل شعر، داستان و روایت نگاری، سرود و تک خوانی، نقاشی و طراحی، خوش نویسی، استندآپ، نمایش نامه خوانی، عکاسی، پادکست، صنایع دستی، پوستر و تایپوگرافی و در دو بخش آزاد و دانش آموزی برگزار می شود. فراخوان این رویداد در اواسط بهمن ماه منتشر شده و مهلت ارسال آثار تا پایان اسفندماه تعیین شده است. آیین اختتامیه جشنواره نیز بناست در هفته پایانی فروردین ماه برگزار شود.

وی بیان کرد: جشنواره مشهد با هدف پرداختن به هویت شهر مشهد، مؤلفه های فرهنگی بومی بازنمایی ظرفیت های هنری و ادبی این شهر طراحی شده و برای نخستین بار بستری منسجم و هدفمند را برای تولید محتوای فرهنگی با محوریت «مشهد» فراهم می کند. ذبیحی با اشاره به شکل گیری ایده اولیه جشنواره توضیح داد: در مجموعه فرهنگ سرای بهشت و در چارچوب برنامه های سازمان فرهنگی شهرداری، مدتی بود که موضوع هویت شهر مشهد و مسائل مرتبط با آن، از جمله فرهنگ بومی و لهجه مشهدی، به صورت جدی مورد بحث قرار گرفته بود. در همین مسیر، پیشنهاد برگزاری جشنواره ای با محوریت مشهد مطرح شد که با استقبال همراه شد و به تدریج از یک رشته محدود، به جشنواره ای با یازده رشته هنری و ادبی توسعه یافت. دبیر اجرایی جشنواره مشهد افزود: اکنون جشنواره مشهد در یازده رشته به طور جداگانه فراخوان داده است. برنامه ریزی ما بر این بود که فراخوان جشنواره هم زمان با ۱۰ دی و «روز مشهد» منتشر شود. اما به دلیل حساسیت و دقت در تدوین فراخوان ها، اصلاحات و رفت و برگشت های متعددی انجام شد و در نهایت، فراخوان به طور رسمی در اواسط بهمن ماه منتشر شد و تا پایان اسفندماه، فرصت ارسال آثار برای هنرمندان و علاقه مندان در نظر گرفته شده است.

همکاری آموزش و پرورش و اطلاع رسانی گسترده در مدارس

ذبیحی با اشاره به همکاری آموزش و پرورش خراسان رضوی در این جشنواره گفت: اکثر رشته های جشنواره در دو بخش آزاد و دانش آموزی برگزار می شود تا دانش آموزان نیز امکان حضور و رقابت متناسب با سطح خود را داشته باشند. هدف این بود که دانش آموزان در کنار هنرمندان حرفه ای دیده شوند. اما بدون آنکه در رقابت نابرابر قرار بگیرند.

وی با تأکید بر ضرورت برگزاری این جشنواره اظهار کرد: در مشهد جشنواره های متعددی با موضوع های مختلف مانند استقبال از بهار یا موضوعات مرتبط با امام رضا (ع) برگزار شده. اما تاکنون جشنواره ای که به صورت مشخص و مستقل به خود مشهد و هویت شهر آن ارتباط برقرار دارد، وجود نداشته است. در برخی حوزه ها، به ویژه شعر و داستان، موضوع لهجه مشهدی اهمیت ویژه ای دارد و امیدواریم این جشنواره به بازخوانی و بازنگری این لهجه شیرین و پرداختن دوباره به آن کمک کند.

جشنواره؛ رقابت به عنوان بهانه ای برای کشف استعداد دبیر اجرایی جشنواره مشهد با بیان اینکه رویکرد این رویداد فراتر از یک مسابقه صرف است، گفت: در این جشنواره، خود رقابت بهانه است. هدف اصلی ما شناسایی استعداد های فرهنگی و هنری است. به همین منظور، برای هر رشته، کارگاه های توانمندسازی طراحی شده که با حضور استادان و در نقاط مختلف شهر برگزار خواهد شد. وی ادامه داد: در مرحله نهایی نیز تلاش می کنیم از توانمندان و برگزیدگان هر بخش در برنامه ها و مناسبت های شهری استفاده کنیم؛ به عنوان مثال در حوزه هایی مانند استندآپ، شعر و داستان، نفرت برتر می توانند در مراسم ها و رویداد های شهری اجرا داشته باشند.

ذبیحی در پاسخ به این پرسش که خروجی جشنواره چه کاربردی خواهد داشت، تصریح کرد: هدف نهایی جشنواره، کشف استعداد، توانمندسازی و استفاده از این نیروها در برنامه های مختلف فرهنگی شهر است. خروجی این جشنواره قرار است وارد بدنه فرهنگی مشهد شود و صرفاً به اهدای جوایز محدود نماند.

جشنواره ای مختص مشهد با یک استثنا

دبیر اجرایی جشنواره مشهد با اشاره به گستره

جغرافیایی جشنواره گفت: از آنجا که این جشنواره برای نخستین بار برگزار می شود، تصمیم گرفتیم فعلاً آن را محدود به شهر مشهد برگزار کنیم. البته پیش تر در سطح ستادی، رشته هایی مانند «عکس ملی مشهد» را داشتیم که عکاسان سراسر کشور در آن حضور پیدا می کردند. وی افزود: در این دوره، تنها رشته خوش نویسی به درخواست دبیر آن، به صورت ملی برگزار می شود؛ چرا که ارسال اثر در این رشته ساده تر است و پیچیدگی اجرایی کمتری دارد. سایر رشته ها همگی مختص مشهد هستند.

ذبیحی تأکید کرد: ما اساساً به دنبال تفاوت سازی با جشنواره های قبلی نبودیم، چرا که جشنواره ای با عنوان «مشهد» تاکنون وجود نداشته است. این یک کار جدید است و تلاش کرده ایم با تدوین شیوه نامه ای دقیق و زیرساختی، جشنواره را با قدرت برگزار کنیم تا آن شاء... در سال های آینده نیز استمرار داشته باشد و رشته های بیشتری به آن افزوده شود.

دبیر اجرایی جشنواره مشهد درباره ساختار اجرایی جشنواره گفت: برای اجرای دقیق تر، هر رشته به یک منطقه شهری واگذار شده تا به صورت متمرکز مدیریت شود. همچنین برای هر رشته، یک دبیر هنری متخصص و شناخته شده در سطح مشهد انتخاب شده است. برای نمونه، در رشته شعر از چهره های شاخص و شناخته شده استفاده شده و در بخش عکس نیز کانون عکس انجمن سینمای جوانان به عنوان دبیر این بخش با جشنواره همکاری می کند.

ذبیحی با اشاره به مصوبه شورای شهر مشهد گفت: بر اساس مصوبه شورای شهر، از ۱۰ تا ۱۰ دی به عنوان «هفته مشهد» و ۱۰ دی به عنوان روز مشهد نام گذاری شده است. هر سال این مناسبت وجود دارد. اما معمولاً محتوای جدی و اثرگذاری برای آن تولید نمی شود و در سطح شهر نیز رنگ و بوی این مناسبت دیده نمی شود. وی ادامه داد: هدف ما این است که از خروجی جشنواره مشهد استفاده کنیم تا برای دی ماه سال آینده، مجموعه ای غنی از آثار در حوزه عکس، پوستر، شعر و داستان در اختیار داشته باشیم که در اکران های شهری و برنامه های فرهنگی مورد استفاده قرار گیرد.

چراهی اضافه شدن بخش دانش آموزی

دبیر اجرایی جشنواره مشهد درباره اضافه شدن بخش دانش آموزی گفت: در آموزش و پرورش جشنواره ای با عنوان «امید فردا» برگزار می شود که ۴۵ رشته دارد. اما موضوع های آن متفاوت است و موضوع مشهد در آن جایی ندارد. از سوی دیگر، دانش آموزان اغلب تازه کار هستند و امکان رقابت با حرفه ای ها را ندارند.

وی افزود: به همین دلیل، بخش دانش آموزی به صورت مجزا تعریف شد تا این قشر با امید و انگیزه بیشتری در جشنواره شرکت کند و از کارگاه های توانمندسازی که با استفاده از استادان برگزار می شود، بهره مند

شود. به ویژه در حوزه هنر که بخش جدایی ناپذیر آموزش و پرورش و کانون های فرهنگی تربیتی است.

فراخوان های تخصصی؛ نقطه قوت جشنواره مشهد ذبیحی یکی از مهم ترین ویژگی های جشنواره را کیفیت فراخوان ها دانست و گفت: یکی از ایرادات رایج جشنواره ها، گنگ یا کلی بودن فراخوان هاست. ما زمان زیادی صرف کردیم و هر دبیر تخصصی، فراخوان بخش خود را به طور مستقل تدوین کرد.

دبیر اجرایی جشنواره مشهد بیان کرد: هدف ما این بود که این شیوه تدوین فراخوان به یک الگو تبدیل شود تا سایر مجموعه ها نیز در برگزاری جشنواره ها از آن استفاده کنند. وقتی همه چیز شفاف و دقیق مشخص باشد، دیگر نیازی به تماس های مکرر برای پرسش جزئیات نیست و حتی یک دانش آموز تازه کار هم می تواند به راحتی در جشنواره شرکت کند.

«جشنواره مشهد»؛ گامی در مسیر بازشناسی هویت شهر

محمدعلی امینی، مدیر فرهنگ سرای بهشت مشهد که به عنوان متولی و دبیر اجرایی این جشنواره در مشهد است با اشاره به ضرورت شکل گیری این رویداد فرهنگی اظهار کرد: جشنواره مشهد با هدف معرفی اصالت، هویت و ظرفیت های مغفول مانده فرهنگی و هنری شهر مشهد بنیان گذاری شده است. در بررسی سوابق فرهنگی شهر مشهد، جشنواره ای با رویکرد مشخص فرهنگی هنری و معطوف به هویت و اصالت شهر مشاهده نشد و همین موضوع، ضرورت طراحی و برگزاری چنین جشنواره ای را بیش از پیش نمایان کرد.

وی افزود: جشنواره مشهد تلاش کرده است فراتر از موضوع های تکراری، به ظرفیت ها، هنرها و توانمندی هایی بپردازد که کمتر مورد توجه قرار گرفته اند؛ ظرفیت هایی که ریشه در تاریخ، فرهنگ و هویت بومی شهر مشهد دارند.

دبیر جشنواره مشهد با اشاره به سیاست گذاری این رویداد گفت: رویکرد جشنواره از ابتدا ترویجی تعریف شد تا امکان مشارکت حداکثری برای اقشار مختلف، به ویژه هنرمندان و دانش آموزان فراهم شود و نسل نوجوان نیز به صورت هدفمند با مفهوم هویت شهری ارتباط بگیرد.

امینی فرهنگ سرای بهشت را یکی از مراکز تخصصی هویت شهر مشهد در میان فرهنگ سراهای شهرداری دانست و تصریح کرد: این فرهنگ سرا میزبان شاعران، ادیبان، خطاطان و هنرمندان حوزه های مختلف است و به واسطه فعالیت های مستمر فرهنگی و هنری، ارتباط نزدیکی با جامعه هنری شهر دارد.

وی با اشاره به جایگاه «روز مشهد» بیان کرد: با وجود آنکه روز مشهد هنوز به صورت رسمی در تقویم ثبت

نشده، جشنواره مشهد می تواند نقش مؤثری در آشنایی هنرمندان با این مناسبت و ایجاد انسجام فرهنگی پیرامون آن ایفا کند. آثار ارسالی هنرمندان، علاوه بر افزایش آگاهی خود هنرمندان نسبت به موضوعات هویتی، می تواند در ترویج هویت شهر مشهد، معرفی روز مشهد و تقویت نگاه فرهنگی به این کلان شهر نقش آفرین باشد.

ظرفیتی فراتر از یک رویداد محلی

امینی با تأکید بر جایگاه ویژه مشهد گفت: مشهد به عنوان دومین کلان شهر کشور و به برکت وجود بارگاه ملکوتی امام رضا (ع)، دارای ظرفیتی ملی و حتی فراملی است. ارادت مردم ایران و سایر کشورها به این شهر، جشنواره مشهد را از یک رویداد محلی فراتر می برد. این جشنواره با نگاه بنیان گذاری طراحی شده و قابلیت آن را دارد که در سال های آینده با دامنه گسترده تر، جوایز متنوع تر و شمولیت بیشتر در سطح ملی برگزار شود. مدیر فرهنگ سرای بهشت شهرداری مشهد تأکید کرد: اگرچه حرم مطهر رضوی شناخته شده ترین نماد مشهد است، اما ظرفیت های فراوان دیگری از جمله مفاخر، شخصیت ها، آیین ها، رسوم و فضا های فرهنگی در این شهر وجود دارد که حتی برای شهروندان مشهد نیز کمتر شناخته شده اند. یکی از اهداف اصلی جشنواره، معرفی این ابعاد مغفول مانده به مجاوران و زائران است.

جشنواره مشهد؛ روایت هنری هویت یک شهر

محمد حسن زاده، دبیر بخش نمایشنامه خوانی جشنواره فرهنگی هنری مشهد نیز با تأکید بر نقش این رویداد در بازشناسی ظرفیت های مغفول مانده شهر مشهد، هدف اصلی جشنواره را نمایش هویت واقعی مشهد در قالب هنر دانست و گفت: طراحی این جشنواره در بخش های مختلف، با محور معرفی مفاخر ملی، مذهبی و هویت تاریخی شهر مشهد صورت گرفته است؛ ظرفیتی که از پیرامون حرم مطهر رضوی (ع) تا محلات قدیمی شهر را دربرمی گیرد.

لهجه مشهدی؛ ستون هویتی جشنواره

به گفته حسن زاده، مهم ترین شاخص بخش نمایشنامه خوانی جشنواره، الزام به استفاده از لهجه و گویش مشهدی است. تمام آثاری که در این بخش پذیرفته می شود، باید به لهجه مشهدی نوشته و اجرا شوند تا جشنواره زبان و هویت مستقل خود را داشته باشد.

دبیر بخش نمایشنامه خوانی جشنواره هنری مشهد با اشاره به وجود مفاخر متعدد ملی و مذهبی در این شهر گفت: مشهد تنها یک شهر زیارتی نیست، ما مفاخری داریم که در سطح ملی و حتی بین المللی شناخته شده اند. همچنین محلات قدیمی مشهد با

نام ها و وجه تسمیه های خاص، بخشی از هویت شهری ما هستند که متأسفانه نسل جدید آن ها را نمی شناسد. حسن زاده، نمایشنامه خوانی را بستری مناسب برای بازآفرینی تاریخ شفاهی مشهد دانست و افزود: یکی از رویکردهای ما این است که هنرمندان از گفت وگو با بزرگان و قدیمی های محلات استفاده کنند و دانسته های آن ها را در قالب آثار نمایشی به مردم معرفی کنند.

هویت شهری فراتر از بناها

وی با بیان اینکه هویت شهری فقط در اماکن تاریخی خلاصه نمی شود، تأکید کرد: در کنار آستان قدس رضوی، باغ نادری، ملی و دیگر مکان های شناخته شده، خود لهجه مشهدی یک هویت مستقل است؛ هویتی که متأسفانه در سال های اخیر کم رنگ شده و جای خود را به زبان محاوره عمومی داده است. حسن زاده با اشاره به نخستین سال برگزاری این جشنواره اظهار کرد: طبیعی است که سال اول، سال آزمون و خطا باشد. ما منتظر باز خورد ها و میزان استقبال هستیم، اما با توجه به مشارکت مدارس، جشنواره های دانش آموزی و هنرمندان مشهدی، به استقبال خوب امیدواریم.

وی درباره نحوه ارسال آثار در بخش نمایشنامه خوانی توضیح داد: آثار از طریق برنامه شاد و اینا به آیدی @jashnvarremashhad دریافت می شود. فیلم ها باید در گوگل بارگذاری شده و لینک آن ارسال شود. بازبینی آثار از ۲۵ اسفند تا ۵ فروردین انجام می شود و حدود ۱۰ تا ۱۲ درصد آثار هر بخش برای مرحله نهایی که پایان فروردین برگزار می شود، انتخاب خواهند شد.

جشنواره هنری مشهد؛ گامی برای بازخوانی هویت فرهنگی شهر

حسین انفرادی، دبیر بخش سرود و تک خوانی جشنواره هنری مشهد، با تأکید بر اهمیت پرداختن به هویت تاریخی و فرهنگی این شهر، جشنواره هنری مشهد را فرصتی ارزشمند برای بازتعریف اصالت فرهنگی مشهد دانست

و گفت: جای چنین رویکردی در میان جشنواره های فرهنگی کشور خالی بود و خوشبختانه با حمایت شهرداری، این مسیر آغاز شده است.

وی با اشاره به اینکه محور اصلی جشنواره، خود شهر مشهد است در این باره توضیح داد: جلوه های میزبانی، زیارت، اماکن تاریخی، بقایای هویتی شهر و حتی مفاخر ادبی مشهد از جمله موضوع هایی است که در جشنواره مورد توجه قرار گرفته و تلاش شده ظرفیت های فرهنگی شهر به زبان هنر بیان شود.

بخش سرود؛ شروعی محدود، اما هدفمند

دبیر بخش سرود و تک خوانی جشنواره هنری مشهد با اشاره به ساختار این بخش گفت: اکنون بخش سرود بیشتر بر گروه های دانش آموزی مقاطع ابتدایی و متوسطه اول متمرکز است. هرچند به اعتقاد من، موسیقی مشهد ظرفیت بسیار گسترده تری دارد و می توان در اینر نگاه وسیع تری به این حوزه داشت. اما با وجود این محدودیت، تلاش کردیم در بخش تک خوانی، هیچ محدودیت سنی اعمال نشود تا همه علاقه مندان در رده های سنی مختلف امکان حضور داشته باشند.

انفرادی با تشریح بخش های مختلف جشنواره اظهار کرد: جشنواره شامل سه بخش اصلی است: بخش گروهی ویژه گروه های سرود دانش آموزی، بخش همگانی برای گروه های پرجمعیت بالای ۱۰۰ نفر و بخش تک خوانی که بدون محدودیت سنی برای همه خوانندگان آزاد است.

منطقه بندی جشنواره برای مشارکت بیشتر شهری

وی یکی از ویژگی های مهم جشنواره را منطقه بندی شهری آن دانست و گفت: برای درگیر شدن مناطق مختلف شهرداری، هر بخش از جشنواره به یکی از مناطق شهری واگذار شده است. این مدل می تواند مشارکت فرهنگی را در سطح شهر افزایش دهد. برای مثال بخش سرود جشنواره مربوط به منطقه ۳ شهرداری مشهد است.

انفرادی درباره میزان استقبال گفت: حدود یک هفته از آغاز ثبت نام گذشته و اکنون جشنواره وارد مرحله اطلاع رسانی گسترده شده است. امیدواریم با افزایش آگاهی، مشارکت هنرمندان نیز بیشتر شود. امیدوارم با اعلام نتایج در سال آینده، این جشنواره بتواند در دوره های بعدی با ابعاد گسترده تر و حتی در سطح استانی و ملی برگزار شود.